

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного податкового університету
доктору екон. наук., проф. Володимиру Краєвському

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Шацкова Віктора Володимировича
за темою «Облік та аудит основних засобів підприємств суспільного
інтересу», представлену на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» у галузі знань
07 «Управління та адміністрування»**

*Актуальність теми наукового дослідження,
її зв'язок з науковими програмами і тематикою*

Основні засоби є ключовою складовою необоротних активів, що забезпечують стабільну операційну діяльність підприємств, особливо тих, що мають суспільне значення, зокрема великих компаній, фінансових установ і підприємств, що надають соціально важливі послуги. Враховуючи їхню економічну та соціальну значущість, необхідний якісний підхід до обліку основних засобів та забезпечення прозорості фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів.

Прозорість фінансової звітності передбачає обов'язковий незалежний аудит для підприємств суспільного інтересу, що дозволяє уникнути викривлення фінансових показників і підвищує рівень довіри до фінансової інформації. Оскільки такі підприємства володіють значними обсягами основних засобів, ризики їх неправильної оцінки чи маніпулювання фінансовими даними можуть мати серйозні наслідки для економіки країни.

Сучасні економічні виклики та зміни у вимогах міжнародних стандартів зумовлюють необхідність удосконалення системи обліку та аудиту основних засобів для підприємств суспільного інтересу. Попри значну кількість наукових досліджень у цій сфері, існують суттєві прогалини щодо висвітлення цих процесів саме для таких підприємств. Тому подальший розвиток науково-методичного забезпечення обліку та аудиту основних засобів є важливою складовою ефективного управління цими активами.

З огляду на це, тема дисертаційної роботи Шацкова В. В., присвячена розробці та обґрунтуванню теоретичних засад і методичних положень обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу, є актуальною. Дослідження відповідає науковим напрямам Державного податкового університету та виконане відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри обліку і консалтингу «Обліково-аналітичне забезпечення управління суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, отримані в ході дослідження, ґрунтуються на використанні загальнонаукових і спеціалізованих методів аналізу, зокрема діалектичного методу пізнання, спостереження, узагальнення, системного підходу, морфологічного аналізу, класифікації, порівняння, групування, факторного аналізу, структурно-логічного моделювання та логічного узагальнення.

Основні положення, що містять елементи наукової новизни, базуються на вивченні та впровадженні сучасних досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, аналізі нормативно-правових актів України, матеріалів науково-практичних конференцій, присвячених проблемам обліку та аудиту підприємств суспільного інтересу, а також фінансової звітності, приміток до неї та аудиторських висновків таких підприємств.

Згідно з метою дослідження, спрямованого на розробку та обґрунтування теоретичних засад і методичних підходів до обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу, у роботі представлено: класифікацію основних засобів з урахуванням особливостей їх обліку за міжнародними стандартами; аналіз стану облікової системи основних засобів і способів розкриття інформації у фінансовій звітності; систематизацію даних, що підлягають відображенню у звітності відповідно до міжнародних стандартів, доповнену добровільним розкриттям інформації про вплив кліматичних змін; групування основних засобів у звіті про фінансовий стан за різними підходами; узагальнення методів розрахунку знецінення основних засобів; концептуальну модель оцінки основних засобів за структурним підходом; моделі оцінювання ключових облікових показників, таких як амортизація, ліквідаційна вартість, справедлива вартість, зменшення корисності та оренда; матрицю впливу облікових оцінок основних засобів на фінансові показники; загальну модель аудиту основних засобів, що охоплює чотири основні стадії; методичний підхід до аудиту основних засобів, заснований на оцінці ризиків; підхід до аудиту облікових оцінок і рекомендації щодо документування його результатів; методику аналізу чутливості припущень.

Структура роботи є логічно побудованою та завершеною. Її зміст відповідає заявленій темі, що підтверджує комплексність та завершеність дослідження. Сформульовані завдання, наукова новизна та висновки свідчать про відповідність дисертації встановленим науковим критеріям.

Оцінка обґрунтованості, достовірності і новизни наукових положень дисертації

У процесі дослідження дисертантом було застосовано низку оригінальних підходів до розробки та обґрунтування теоретичних засад і методичних положень щодо обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу.

До ключових наукових результатів дослідження належать:

Концептуальна модель облікової оцінки (стор. 47–50), розроблена на основі структурного підходу. Вона забезпечує системний і детальний аналіз складових облікової оцінки, враховуючи взаємозв'язки між ними. На її основі створено моделі оцінки основних засобів, зокрема «амортизація», «ліквідаційна вартість», «справедлива вартість», «зменшення корисності» та «оренда» (стор. 107–129). Ці моделі структуровані за такими блоками: вхідна інформація, методи оцінки, припущення, рівень невизначеності, регулярний перегляд та вимоги до прозорості.

Матриця впливу облікових оцінок (стор. 130–131) на ключові фінансові показники підприємств суспільного інтересу, зокрема прибуток, активи та грошові потоки. Вона ґрунтується на зміні припущень облікових оцінок залежно від часової перспективи, що сприяє стратегічному фінансовому плануванню. Також розроблено методичний підхід до аналізу чутливості припущень (стор. 189–164), який передбачає формування альтернативних сценаріїв їх зміни.

Методичний підхід до аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу (стор. 138–153), який охоплює підготовчий етап (аналіз облікових політик, оцінок, процесів та системи внутрішнього контролю), оцінку ризиків, розробку відповідних аудиторських процедур, перевірку розкриття інформації, документування та узагальнення результатів перевірки.

Методичний підхід до аудиту облікових оцінок (стор. 156–181), який є багаторівневим інструментом для аудиторів. У його межах сформовано рекомендації щодо перевірки облікової оцінки за трьома підходами:

Аналіз подій та операцій, що відбуваються після дати оцінки.

Тестування та оцінка процесу здійснення облікової оцінки підприємством.

Формування точкової оцінки або діапазону аудитора.

Крім того, розроблено рекомендації щодо документування результатів аудиту облікових оцінок основних засобів підприємств суспільного інтересу (стор. 182–188).

Отримані наукові результати становлять цілісне та завершене дослідження, що вирішує важливе наукове завдання на високому теоретичному та методичному рівні.

Значущість дослідження для науки і практики

Практична цінність та актуальність наукових результатів дисертаційного дослідження підтверджуються розробкою завершених методичних положень і практичних рекомендацій щодо обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу. Ефективність запропонованих рішень засвідчена довідками про їх практичне застосування та впровадження окремих положень у професійну діяльність.

Крім того, результати дослідження активно використовуються у навчальному процесі Державного податкового університету, зокрема при розробці навчально-методичних матеріалів.

Повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Результати дисертаційної роботи достатньо повно викладені у 14 наукових публікаціях, загальним обсягом 5,9 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 5,0 ум.-друк. арк. Позитивним є наявність 7 статей у наукових фахових виданнях, з яких 4 – одноосібно; достатньою є кількість матеріалів конференцій – 7. Статус, обсяги та зміст публікацій відповідають встановленим вимогам МОН України.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Ознайомлення з дисертаційною роботою та науковими працями, в яких висвітлено основні наукові результати дослідження, дозволяє констатувати відсутність порушень академічної доброчесності. Дисертантом дотримано норми законодавства про авторське право при посиланні на використані джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Попри значні переваги дисертаційного дослідження Шацкова Віктора Володимировича, існують окремі зауваження та спірні аспекти, які можуть стати предметом конструктивного обговорення під час захисту:

Класифікація основних засобів (стор. 32) здійснена відповідно до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 16 «Property, Plant and Equipment». Водночас доцільно було б розширити аналіз, включивши класифікацію основних засобів за національними стандартами бухгалтерського обліку країн ЄС.

Аудиторська вибірка (стор. 51–60) у контексті дослідження теоретичних засад аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу розглянута недостатньо детально. Зокрема, бракує аналізу порядку організації вибірки, обсягу та критеріїв відбору її елементів.

Розкриття інформації про кліматичні зміни (стор. 91) у фінансовій звітності щодо основних засобів є важливим аспектом дослідження. Проте, оскільки міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) не містять прямої вимоги щодо такого розкриття, варто було б доповнити розгляд питанням про вплив кліматичних ризиків на фінансовий стан підприємств суспільного інтересу (стор. 102).

Візуалізація процесів аудиту основних засобів (стор. 139–140) могла б покращити сприйняття матеріалу. Дисертант описує процеси, пов'язані з основними засобами, однак доцільно було б доповнити цей розділ схематичним відображенням ключових етапів перевірки.

Методичний підхід до аналізу чутливості припущень (стор. 189–190) потребує детальнішого пояснення щодо процедури оцінки ризику недооцінки або переоцінки, спричиненого хибними припущеннями в облікових оцінках.

Водночас зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є ґрунтовним науковим дослідженням з важливої тематики.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Шацкова Віктора Володимировича на тему «Облік та аудит основних засобів підприємств суспільного інтересу» є завершеною науковою працею, у якій отримано науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною і мають практичну цінність та забезпечують вирішення конкретного важливого наукового завдання – розроблення теоретико-методологічного базису та методико-прикладних засад щодо обліку та аудиту основних засобів підприємств суспільного інтересу.

Якісні характеристики дисертаційної роботи Шацкова В.В. вказують на її відповідність спеціальності «Облік і оподаткування», вимогам пп. 6-8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 № 341, від 19 травня 2023 р. № 502, від 03 травня 2024 р. № 507), а її автор – Шацков Віктор Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «Облік і оподаткування» у галузі знань «Управління та адміністрування».

Рецензент:

**доктор економічних наук, професор,
професор кафедри
адміністрування податків
Державного податкового університету**

Ярослав ІЗМАЙЛОВ